

Initiativärende. Fler utlämningsställen för munskydd

Ordförandens förslag

1. Kollektivtrafiknämnden avslår initiativärendet.

Sammanfattning

Socialdemokraterna har inkommit med ett initiativärende om att skapa fler utlämningsställen för munskydd.

I ärendet finns följande dokument:

1. Beslutsförslag 2021-03-15
2. Initiativärende - Fler utlämningsställen för munskydd! 2021-03-12

Beskrivning av ärendet och skälen för förslaget

Den 7 januari 2021 trädde Folkhälsomyndighetens rekommendation om att använda munskydd i kollektivtrafiken under rusningstid i kraft. Ansvaret för att ha med sig munskydd vid resa åvilar resenären, men respektive trafikhuvudman ska genom utdelning eller försäljning kunna tillhandahålla munskydd i de fall där resenären glömt eller inte haft möjlighet att skaffa munskydd. Mot uppvisande av en giltig biljett kan man därför erhålla ett munskydd vid Skånetrafikens kundcenter i Helsingborg, Kristianstad, Lund och Malmö.

Skånetrafiken har fyra kundcenter i Skåne. Förutom dessa finns det även ett nätverk med ombud där biljettförsäljning sker. Ombud finns i samtliga kommuner i Skåne och totalt sett finns det ombud på 57 platser i Skåne. 28 av de ombuden ligger på annan ort än i de fyra städerna där kundcenter finns. Ombuden finns i huvudsak i respektive kommuns största centralort.

Socialdemokraterna har inkommit med ett initiativärende där man föreslår att:

- Trafikdirektören snarast tar fram en lösning för utdelning av munskydd i minst 15 orter i Skåne.

Överväganden

a) En jämförelse på nationell nivå - Hur övriga trafikhuvudmän agerar

På nationell nivå har de regionala trafikhuvudmännen (RKM) valt att lösa frågan om tillhandahållandet av munskydd på lite olika sätt. Anledningen är att RKM har olika förutsättningar, exempelvis är det inte alla RKM som har egna kundcenter. En röd tråd i hanterandet av munskyddsfrågan är kommunikationen om det individuella ansvaret, ett ansvar som även branschorganisationen Svensk Kollektivtrafik trycker på.

Nedan följer en kort redogörelse med exempel på hur olika RKM hanterat frågan:

- Länstrafiken Kronoberg tillhandahåller munskydd utan kostnad på sitt kundcenter i Växjö.
- Hallandstrafiken tillhandahåller på samma sätt munskydd i sina butiker i Varberg, Falkenberg, Halmstad och Laholm.
- Blekingetrafiken har inga egna kundcenter men tillhandahåller munskydd hos ombud i Sölvesborg, Olofström, Karlshamn, Ronneby och Karlskrona.
- Hos Västtrafik kan kunderna hämta munskydd i Västtrafiks butiker i Borås, Göteborg (6 platser), Partille, Skövde, Trollhättan och Uddevalla.
- I Stockholms län tillhandahåller SL munskydd vid sina kundcenter på Stockholms central och vid Sergels Torg. Munskydd finns även till försäljning i spärarna i tunnelbanan och till pendeltågen.

Det kan alltså konstateras att frågan om tillhandahållande av munskydd kan lösas på olika sätt och att tillgången till egna kundcenter inte är en förutsättning. Gemensamt för samtliga RKM och branschorganisationen är frågan om resenärernas personliga ansvar. Att hämta ut ett munskydd mot uppvisande av en giltig biljett ska ses som ett reservalternativ i händelse av att andra möjligheter att skaffa munskydd är uttömda.

b) Tillgången till munskydd - Hur många munskydd delar har Skånetrafiken delat ut?

Munskydd är i första hand till för att användas i sjukvården. Skånetrafiken har fått tillgång till munskydd genom Region Skånes centrala lager och därmed skulle det kunna uppstå en konkurrenssituation mellan sjukvårdens behov och de behov som finns i kollektivtrafiken. Därför är det relevant att redogöra för hur många munskydd som Skånetrafiken tillhandahållit vid sina kundcenter:

- På Malmö C delades det under januari och februari ut 1 271 munskydd (25 st./dag) och under mars månad, fram till den 23 mars, 386 stycken (17 st./dag).
- I Lund delades under samma period ut 602 (12 st./dag) respektive 275 (12

st./dag).

- I Kristianstad delades det ut 528 (11 st./dag) respektive 184 (8 st./dag)
- I Helsingborg delades det ut 936 (18 st./dag) respektive 329 (14 st./dag)

Bedömningen är att det, i förhållande till befolkningsmängden i respektive stad, inte är så stor efterfrågan på munskydd att en konkurrenssituation med vårderna är trolig. Bedömningen är att en sådan situation inte heller skulle uppstå om fler utlämningsställen skapas i initiativförslagets anda.

Samtidigt indikerar ovanstående siffror att behovet av att hämta ut munskydd hos Skånetrafikens kundcenter är försvinnande litet. Under pandemin ligger resandesnittet på ca 300 000 resor/dag, vilket ska ställas i proportion till att Skånetrafiken lämnar ut ca 60 munskydd/dag. En utökning av antalet utlämningsställen för munskydd kan därför ses som en symbolisk åtgärd som inte bedöms ha någon mätbar positiv påverkan på smittspridningen i samhället.

c) Smittsäker hantering av munskydd

Smittskydd Skåne är den expertinstans som Skånetrafiken vänder sig till för råd i smittskyddsfrågor. I det här fallet har Skånetrafiken hemställt om en bedömning om huruvida munskydd skulle kunna delas ut på ett smittsäkert sätt på andra ställen än på Skånetrafikens kundcenter. Smittskydd Skåne menar att det skulle vara möjligt förutsatt att en skriftlig instruktion för hantering och utlämnande tas fram.

Initiativärendet lyfter befarad trängsel på Skånetrafikens kundcenter som ett skäl för att utöka antalet utlämningsställen. Någon sådan trängsel finns inte och har inte heller förekommit under hela pandemin. Antalet besökare på kundcenter uppgår till en eller ett par per timme. Härvid gör förvaltningen bedömningen att antalet kundbesök hos ombuden har en betydligt högre frekvens eftersom ombuden inte bara säljer Skånetrafikens biljetter. Där lämnar man även in sina spel, hämtar paket eller köper livsmedel och att tillföra ytterligare en funktion hos ombuden kan därför påverka kundflödet på ett sätt som inte är positivt ur ett smittspridningsperspektiv.

d) Ekonomiska konsekvenser

Skånetrafiken har tidigare undersökt ombudens inställning till att fungera som utlämningsplatser för munskydd. Ett fåtal positiva svar kom in, men det har även höjts krav på ekonomisk kompensation för att tillhandahålla en sådan service. Den summa som nämnts i sammanhanget är 2 000 kr/dygn. Om de 28 ombuden utanför Helsingborg, Kristianstad, Lund och Malmö skulle användas innebär det en kostnad på 392 000 kr i veckan, 1 680 000 kr i månaden eller 20 160 000 kr/per år. Om respektive ombud skulle dela ut lika många munskydd som vid Skånetrafikens kundcenter i Kristianstad skulle det innebära en kostnad på 250 kr/munskydd.

Förvaltningens bedömning är att en sådan kostnad inte kan finansieras inom ramen för nuvarande budget. För att genomföra åtgärden krävs ett tillskott eller brsparingar på 20 miljoner kronor under innevarande år.

e) Miljömässiga konsekvenser

Skånetrafiken har ingen etablerad logistikkedja för att hantera distribution av munskydd till andra platser än egna kundcenter. Bedömningen är dock att en sådan kan etableras utan att det har några större miljömässiga konsekvenser.

Sammanfattning och slutsatser

Det kan konstateras att RKM har etablerat olika lösningar för att hantera munskyddsfrågan inom respektive geografiska område. Med tanke på att det finns lösningar där utdelning sker i andra kanaler än vid etablerade kundcenter finns det inget som säger att Skånetrafiken skulle vara låst till nuvarande lösning. Men ur ett ekonomiskt perspektiv och ur perspektivet att åtgärden kan bli direkt kontraproduktiv om det bidrar till ökad trängsel hos ombuden avslår kollektivtrafiknämnden initiativärendet.

Carina Zachau
ordförande

Maria Nyman
trafikdirektör